

Solt Ágnes kriminológus szerint a kihasznált emberek érdekérvényesítő képessége csekély, a lelki és fizikai félelem miatt szinte soha nem mernek tanúskodni az uzsorások ellen

Nem a pénz a legjobb segítség az elesetteknél

Lázin Miklós András

Azt láttam, hogy minél nagyobb a nyomor és az elkeseredettség egy telepen, annál gátlástalanabb uzsorás tartja teljes kiszolgáltatottságban az ott élő embereket – mondta a Magyar Hírlapnak adott interjúban Solt Ágnes. Az Országos Kriminológiai Intézet tudományos főmunkatársa lapunknak kifejtette, azokon a helyeken, ahol az egyházak aktívan jelen vannak, kevésbé tud teret nyerni az elesetteket kiszipolyozó kamatos kamat rendszere. A szakember a gyöngyöspatai ügyről is elmondta a véleményét.

– Az elesetteket, a szegregált telepek lakóit sújtó uzsora hosszú évek óta közbeszéd tárgya. Leírható – mintegy modellként –, hogy miként indul el a menthetetlen eladósodás útján egy ember?

– A jellemző kölcsönök általában csekélyek, néhány ezer forintot tesznek ki. Például hó vége felé közeledve veszik föl az emberek azért, hogy enni adhassanak a gyermekeiknek, vagy egy-egy betegség esetén, amikor kell a pénz gyógyszerre, ellátásra. Van olyan is, ahol az egyik családtag szerhasználó, függő, ezért csúszik bele. A kamat nem ritkán ötven, de akár száz százalék is lehet. Mivel a kapott pénzt az uzsorával növelve mindenképpen vissza kell téríteni, a következő hónapban már annyival kevesebből gazdálkodhatnak az érintettek. Ez így halmozódik addig a pontig, amíg egyszer csak a beérkező segélyt vagy közmunka után járó fizetést már nem is kapják meg, hanem az egyenesen az uzsorához vándorol ráadásaként a tartozás sem csökken érdemben. Mivel ezeknek az embereknek igen csekély az érdekérvényesítő képességük, egyenes út vezethet a köznyelvből csicskáztatásnak, a munka célú kizsákmányolásnak nevezett állapotba vagy akár a családban élő gyermekeik áruba bocsátásába.

– Van különbség uzsorás és uzsorás között?

– Van, de alapvetően minél nyomorultabb, kiszolgáltatottabb helyzetben van egy-egy szegregált telep lakossága, annál gátlástalanabb uzsorás uralkodik rajta. Saját kutatásaim során talákoztam olyannal, aki nem lépett túl

egy adott határon – azaz ha valaki nem fizetett, annak többet nem adott kölcsön, ezzel lezártnak tekintette az ügyet. Ugyanakkor olyanról is tudok, ahol az uzsorás életveszélyes fenyegetésekkel tartja sakkban a függésben tartott családokat a gyerekeikkel együtt, és az állítólagos tartozás behajtása érdekében szó szerint mindenre képesek. Ha nem törleszt a szülő, kiállítatja a lányt az út szélére „dolgozni”, rajta hajtja be a részleteket. Ebből a helyzetből a folyamatos fenyegetettségben élő család számára nem nagyon akad kiút, menekülés, maximum ha az ország másik végére költöznek az áldozatok – de ehhez is olyan lehetőség kell (egy hely, ahová menekülhetnek), ami a legtöbbek számára egyszerűen nem elérhető.

– Gyöngyöspata kapcsán felvetődött, hogy egyazon általános iskolába járnak a kamatos pénzt adó és azt felvevő szülők gyermekei. Mennyire csapódhat le a gyerekeknél ez az ellentét – értve ez alatt, hogy a felnőttek a kártérítés híján nem képesek időben visszafizetni az előre elköltött forrásokat?

– Leszögezném, hogy Gyöngyöspatán nem jártam, az ottani helyzetről nem tudok beszélni. Az ilyen és efféle konfliktusokról viszont lehet tudni, hogy nem állnak meg egy-egy tanintézmény kapujában.

– A kihasználtak kollektív fellépése nem hozhat eredményt az uzsora elharapódzása ellen?

– Nem láttam még kollektív fellépést, bár azokban az ügyekben, ahol büntetőeljárás indul, nyilvánvalóan szükség van a rettegésben tartott családok közötti összefogásra, ha csak a tanúvallomások megtételét is értjük alatta. Ez nagyon ritka, mert a félelem nagy úr. A kiszolgáltatottak, a függésben tartottak egyszerűen nem mernek lépni. Részben a rettegés, részben a kiszolgáltatottságuk miatt. Egyébként általában az sem jelent megoldást, ha egy-egy uzsorást feljelentést követően nagy ritkán elítélnék a bíróságon, hiszen azonnal megjelenik helyette egy másik. Erre a „szolgáltatásra” sajnos igény van. Elemi szükség.

– Visszakanyarodva a gyöngyöspatai ügyre, mi a véleménye arról, hogy a kártérítést

Jobban kellene elemezni a bírósági döntések utóhatásait – mondta Solt Ágnes

Fotó: Hegedüs Róbert

lényegében nem az érintetteknek, hanem az uzsorásoknak fizetné ki az állam?

– Kettéválasztanám ezt a kérdést. Egyrészt igaz, hogy pénzt adni elesetteknek nem feltétlen hatékony, sőt, bizonyos esetben egyenesen kontraproduktív – hiszen nem oda ér, és nem arra fordítják, ahová eredetileg szánjuk, de abban biztos vagyok, hogy egy jogerős bírósági döntést végre kell hajtani.

– A Kúria hamarosan felülvizsgálja az ítéletet.

– A bírósági döntések utóhatásait kellene sokkal jobban elemezni, azok hatékonyságát vizsgálni. Valóban a jogalkotó szándéka szerint működik-e a gyakorlat? Valóban a társadalom érdekével összhangban állnak az ítélet gyakorlati következményei? Ezt vizsgálva tudjuk felfedni a diszfunkcionalitásokat és aztán módosítani a joggyakorlaton, a rendszeren.

– Miként lehetne leépíteni az uzsora jelenségét?

– Az uzsora azért tud virágozni, mert a mélyszegénységben élő emberek hitelképtelenek, semmilyen intézmény, bank nem ad pénzt nekik fedezet nélkül. Ezért bukkannak fel az ezt a helyzetet kihasználó, a nyomorultakon élősködő uzsorások. Erre találták ki eredetileg Indiában a szegények bankját, amely mikrohitelket ad fedezet nélkül. Magyarországon Polgár András vette kezébe ennek megvalósítását, de a civil források önmagukban hosszú távon nem tették fenntarthatóvá. Ő akkor úgy látta, ez a jó gyakorlat, ami valóban segítség lehetne az uzsorásoknak való borzalmas és függő helyzet kialakulásával szemben, ha a szabályozási környezet kiszámítható volna, és a közterheket mérsékelnék. Ugyanakkor fontos megjegyezni azt is, hogy ahol az egyház markánsan jelen van, és tud híveket toborozni a közösségben, ott komoly ellenállás alakulhat ki az emberek ilyen jellegű kihasználásával szemben. ■